

Stadskwekerij De Kas

Jaarverslag 2020

Voorwoord

Een bewogen jaar, voor iedereen.

Begonnen we vol enthousiasme aan 2020, met toegewezen subsidies voor het uitvoeren van de Groene Huiskamer en Eerste Hulp bij Vergroenen en allerlei plannen voor samenwerkingen en bijeenkomsten, het inmiddels welbekende virus Covid-19 gooide veel roet in het eten.

Wat kon dat deden we dit jaar, maar ook wij moesten deuren sluiten, bezoeken beperken en verhuringen aan groepen afzeggen. Het virus tekende dit jaar, waarin van alles anders is gegaan dan vooraf gepland en begroot.

Hier het verslag in woord en beeld en de toelichting op het bijgevoegde financieel jaarverslag.

Marja Versteeg en Eva Bes

Inhoud

Voorwoord	2
1. Stadskwekerij De Kas	4
1.1 Terugblik 2020	4
1.2 Onze speerpunten voor 2020	4
2. Bedrijfsactiviteiten	6
2.1 Verkoop & verhuur	6
2.2 Groen advies & onderhoud	7
2.3 Netwerk & verbinding	8
3. Projecten	11
3.2 Terrein ontwikkelen	13
3.3 Duurzaamheid en biodiversiteit	16
4 Organisatie	17
4.1 Personeel	17
4.2 Vrijwilligers	17
4.3 Werkgroepen	17
4.4 Bestuur	17
4.5 Samenwerking & partners	18
5 Toelichting op de jaarrekening	20

1. Stadskwekerij De Kas

Stadskwekerij De Kas wil een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de stad, door de ontwikkeling van natuurlijk groen en de toepassing van regenwater te stimuleren. Dit ten bate van de biodiversiteit en klimaatadaptatie. Tegelijkertijd willen wij een verbindende rol vervullen voor groeninitiatieven in de stad en bewoners in de wijk. We streven ernaar om Stadskwekerij De Kas een circulaire organisatie te laten zijn. De organisatie draait op de kracht van enthousiaste vrijwillige bewoners die hun kennis en kunde graag inbrengen.

Leidende waarden zijn: biodiversiteit, verbinding en toegankelijkheid.

1.1 Terugblik 2020

In 2020 bestond stichting Stadskwekerij De Kas twee jaar. Het initiatief is inmiddels uitgegroeid tot een begrip in de wereld van groene en duurzame makers van de stad. Dat merken we onder meer doordat steeds meer initiatieven, organisaties en personen ons benaderen voor samenwerking en overleg. De Kas heeft zoveel potentie, dat we beseffen dat we toe zijn aan een volgende stap in de bedrijfsvoering: om in te kunnen spelen op alle vragen en om daar met voldoende aandacht aan te kunnen werken, is het wenselijk dat we vijf dagen in de week open kunnen en dat een aantal mensen zich daarvoor structureel (en dus betaald) kan inzetten. Professionalisering van de organisatie was dan ook een belangrijk aandachtspunt in 2020. Daarnaast stond 2020 in het teken van de noodzakelijke renovatie van de kassen, de start van

de afkoppeling van het regenwater en de omvorming van het terrein naar een ecologische tuin. Ten slotte wilden we in 2020 inzetten op het versterken van onze rol als inspiratiebron voor water en groen in de stad en het versterken van onze sociale functie in de wijk als ontmoetingsplek. Onze plannen werden echter al na enkele maanden bemoeilijkt door Covid-19 en de maatregelen daaromheen.

1.2 Onze speerpunten voor 2020

Renovatie van de Kassen

In 2020 zorgen we dat de kassen weer heel en veilig zijn en geschikt voor de nieuwe gebruiksfuncties. Bij de renovatie wordt direct rekening gehouden met duurzaamheid en regenwaterafkoppeling. Er wordt tenminste één warme unit gebouwd die bruikbaar is voor het publiek en het gehele jaar door gebruikt kan worden. Er wordt een haalbaarheidsstudie verricht wat betreft duurzame energieopwekking en opslag (via buurtbatterij / waterbatterij).

Omvorming terrein naar ecologische tuin

In 2020 maken we een basisontwerp voor de hoogst noodzakelijke verharding (parkeerplaats en paden) en halen stenen weg waar dat kan. De verharding die moet blijven egaliseren we om de toegankelijkheid te verbeteren. Voor het regenwater komt een ontwerp voor de opvang, geleiding, opslag en infiltratie op het terrein. Doel is zoveel mogelijk regenwater af te koppelen en te gebruiken. Er komen inspirerende en praktische voorbeelden voor ecologisch groen en regenwateropvang. Goede bewegwijzering en informatievoorziening ondersteunt de educatieve functie van het terrein. Ook voor de aanleg van het groen willen we een basisplan ontwikkelen met de meest recente ecologische inzichten.

Kwekerij

In 2020 willen we ons aanbod aan inheemse planten en zaden vergroten en de informatie verbeteren als het gaat om de ecologische waarde van planten.

Programma

In 2020 organiseren we activiteiten die ertoe leiden dat we onze spilfunctie voor water en groen in de stad versterken. Daarnaast werken we aan de versteviging van onze sociale functie voor de wijk.

Organisatie

In 2020 professionaliseren we onze organisatie; we breiden het bestuur verder uit en binden ons netwerk structureel aan ons. Omwonenden betrekken we bij de nieuwe ontwikkelingen met onder meer een burendag. We werken aan de professionalisering van onze bedrijfsvoering door een projectleider te zoeken en een meerjarenplanning te hebben. We zorgen voor de juiste verzekeringen en werken aan meer onafhankelijkheid van onze financiering.

In de hier opvolgende hoofdstukken staan de Gerealiseerde van deze speerpunten samengevat. We hebben deze onderverdeeld in bedrijfsactiviteiten, projecten en organisatie.

2. Bedrijfsactiviteiten

De bedrijfsactiviteiten zijn die activiteiten die Stadskwekerij de Kas aanbiedt. De activiteiten zijn ingedeeld per thema:

- Verkoop & verhuur
- Groen advies & onderhoud
- Netwerk & verbinding

2.1 Verkoop & verhuur

Verkoop van planten en het gebruik van de locatie door anderen tegen betaling geeft ons de mogelijkheid om een substantieel deel van onze vaste lasten te kunnen betalen.

Verkoop

We willen met de kwekerij, naast de inkomsten die het oplevert, de beschikbaarheid van tuinplanten, op duurzame wijze zijn gekweekt, vergroten. We kweken voor de biodiversiteit. Daarnaast bieden het terrein van De Kas en de vrijwilligers met hun vaardigheden nog meer mogelijke producten die we kunnen verkopen.

Activiteiten:

- * meer soorten en grotere aantallen planten kweken
- * verkoop van planten via andere groenacties vergroten
- * aanbieden van tweedehands tuinmaterialen
- * handgemaakte (tuin)producten van vrijwilligers aanbieden
- * verkoop wormenshit (op locatie en via andere ondernemers in de wijk)

Geel vingerhoedskruid
Digitalis lutea

vaste plant
halfschaduw
juni-aug
75-100cm

trekt bijen, hommels en
vlinders aan

Verbeterde
informatievoorziening
verkoop tafels

Gerealiseerd:

Het aanbod van inheemse plantensoorten is vergroot van 119 soorten beschikbaar in de vorm van zaad of plant (waarvan 64 soorten oorspronkelijk in West-Europa voorkomen) naar 225 soorten in 2020 (waarvan 100 inheems). Er zijn standaard plantenlabels ontwikkeld waarop alle belangrijke info te vinden. Naast zelfgekweekte planten hebben we dit jaar zaadzakjes verkocht, bamboestokken (eigen kweek), houtsnippers, walnoten en materialen zoals klinkertjes, eigen compost en lavendelzakjes. De hotelier van het wormenhotel heeft samen met de aangesloten leden besloten dat zij naar eigen behoefte wormenshit (wormenpercolaat) kunnen tappen en het restant voor De Kas is om te verkopen. Bewoners/bezoekers kunnen materialen, zoals goede plantenspotten,

aan ons overdragen, die wij weer aanbieden tegen donatie aan de bewoners.

Verhuur

We gaan een (deel van) de kas en tuin voor korte en langere duur verhuren om daarmee een deel van onze vaste lasten te kunnen betalen. Ook willen we onderdak kunnen bieden aan initiatieven op het gebied van biodiversiteit, regenwater en duurzaamheid.

Doelstelling:

Behouden huidige huurders en meer korte verhuur aan andere initiatieven in en om de wijk.

Gerealiseerd:

De zittende gebruikers hebben we behouden, de kas is een aantal keer verhuurd als vergaderlocatie, aan groepen van organisaties en voor activiteiten gegeven door andere organisaties. De huurders zijn zeer positief over de locatie en de mogelijkheden. Zo is de locatie gebruikt voor onder anderen Bakkie troost (studio De Bakkerij en SOL), Memorylane (Fratsenproducties <https://fratsenproducties.nl/>), diverse denktanks van Gemeente Rotterdam en Velt Rotterdam.

2.2 Groen advies & onderhoud

We hebben als doel de biodiversiteit in de stad te vergroten en natuurlijk tuinieren bekender en toegankelijker te maken. We geven daarom op diverse manieren groenadvies en helpen met het onderhoud van groen in de openbare ruimte beheerd door bewoners.

Focus:

structureel organiseren van tenminste twee groene wijkactiviteiten, verbeteren onderhoud van bestaand groen in de wijk en vergroten kennis bij bewoners over natuurlijk tuinieren

Gerealiseerd:

Eerste Hulp Bij Vergroenen

Eind 2019 ontvingen we voor de tweede keer subsidie van de Wijkraad Blijdorp voor groenactiviteiten om bewoners te helpen bij de aanleg en het onderhoud van geveltuinen en ander groen in de straat. We hebben ongeveer de helft van het project kunnen uitvoeren in 2020. In overleg met de wijkraad hebben we besloten

de rest van de uitvoering in 2021 te doen.

Geveltuinendag

In maart troffen we voorbereidingen met alle groeninitiatieven in Rotterdam Noord voor een gezamenlijke geveltuinendag in mei 2020. Helaas ging dat door Corona niet door. De adere wijken besloten dit jaar af te zien van een geveltuinendag. Wij vonden dat erg jammer omdat we merkten dat veel bewoners juist in Coronatijd bezig waren met het groen in hun straat en er meer vraag was naar nieuwe geveltuinen. We hebben daarom besloten in september alsnog een geveltuinendag XL te organiseren in combinatie met het uitdelen van bloembollen en aanleg van nieuwe geveltuinen in het kader van de actie '1000 geveltuinen'. Daarbij hebben we de hulp ingeschakeld van een groep trainees van de gemeente Rotterdam. Het resultaat: 15 vrijwilligers hebben geholpen bij de aanleg van 50m nieuwe geveltuin in de wijk en meer dan 75 bewoners hebben bloembollen geplant.

Trainees gemeente Rotterdam helpen met geveltuinendag

Geveltuinabonnement

12 Bewoners hebben we in 2020 geholpen met aanleg en onderhoud van hun geveltuin. De bedoeling was hiervoor een groenploeg in het leven te roepen. Door Corona hebben we dit plan even laten rusten en zijn we twee aan twee zelf aan de slag gegaan met het onderhoud. De werkzaamheden varieerden van onkruid verwijderen tot struiken snoeien en complete bomen verwijderen. In 2021 gaan we verder met de groenploeg en gaan we ook experimenteren met het zogenaamde geveltuinabonnement, waarbij we tegen een kleine vergoeding het onderhoud één of meermalen per jaar kunnen doen voor bewoners.

Tuinadvies

Door Corona kwamen meer en meer bewoners naar De Kas met vragen over aanleg en onderhoud van hun geveltuin of ander stuk groen in de straat. We hebben ca. 600 tuinadviezen gegeven aan bewoners over het vergroenen van de stad op een ecologische manier. Dat gebeurde in gesprekken of via email, whatsapp en telefoon.

Groene Workshops

Eind 2019 ontvingen we subsidie van het Rotterdams Milieucentrum (RMC) voor het organiseren van een workshopreeks over tien verschillende groene onderwerpen. Daarvan zijn er drie gerealiseerd: de vogelvriendelijke tuin, tuingereedschap onderhouden en kruiden stekken. De overige workshops konden niet doorgaan in verband met Corona. In overleg met het RMC is besloten de overige zeven workshops door te schuiven naar 2021. Gemiddeld werden de workshops door 15 bewoners bezocht.

2.3 Netwerk & verbinding

Voor het versterken van het groene netwerk en de verbinding met de bewoners van Rotterdam hebben we een programma. Dit

programma moet er toe leiden dat we onze spilfunctie voor water en groen in de stad versterken. Daarnaast werken we aan de versteviging van onze sociale functie voor de wijk.

Focus:

de Groene Huiskamer, wijkactiviteiten, werkdagen met vrijwilligers, samenwerking met organisaties in de wijk en groen blauwe stadsinitiatieven

Gerealiseerd:

In 2020 heeft juist de programmering zwaar te leiden gehad onder Corona. Veel activiteiten zijn doorgeschoven naar 2021. Het is ons gelukt onze spilfunctie voor water en groen in de stad en de sociale functie in de wijk te behouden, maar er is geen sprake van versterking.

Groene Huiskamer

Eind 2019 hebben wij een subsidie ontvangen van Gemeente Rotterdam voor het realiseren van 62 huiskamerbijeenkomsten waarvan minimaal 12 met begeleide workshop.

In 2020 zijn 36 Groene Huiskamers gerealiseerd. Deze hebben allemaal plaats gevonden in de periode van 6 januari tot 23 maart en van 1 juni tot 15 oktober.

2020 stond grotendeels in het teken van Coronamaatregelen, waardoor wij geen koffie en thee konden schenken tijdens de Groene Huiskamer.

In de weken dat het wel mocht konden we maximaal 15 bezoekers tegelijkertijd aanwezig zijn. De mensen verspreidden zich over de tuin en de kas. De vrijdaghuiskamer is maar een aantal keer doorgegaan omdat het al druk was met (een stijgende hoeveelheid) Rechtstreek klanten. Er zijn 12 workshops georganiseerd (2 bijenlessen, 4 tekenlessen, 4 groenlessen en 3 wijktafels over energiebesparing).

In oktober hebben we de wijkraad gevraagd of we het

niet gebruikte deel van de subsidie mogen meenemen naar 2021 voor voortzetting van de Groene Huiskamer. Dit verzoek is toegezegd. Daar zijn we blij mee

Werkdagen met vrijwilligers

In 2020 zijn 81 vrijwilligersdagen georganiseerd. Elke donderdag en

vanaf juni 2021 ook elke maandag zijn er groepjes van maximaal 4 vrijwilligers per dagdeel aanwezig geweest om alle nodige werkzaamheden te verrichten. De vrijwilligersdagen waren dit jaar door Corona meer gericht op concrete klussen dan op het sociale component met lunch.

Samenwerking in de wijk en in de stad

Stadskwekerij De Kas is inmiddels een begrip in de stad. Dat merken we doordat er steeds meer initiatieven en bewoners bij ons aankloppen om mee te denken/doen aan projecten. Dat doet ons beseffen dat De Kas de potentie heeft iedere dag open te zijn. Hoe meer vrijwilligers en partners wij kunnen betrekken, des te meer we kunnen bereiken.

In 2020 hebben we samengewerkt met onder meer:

Groenweb Noord
alle geveltuininitiatieven in de wijken van Rotterdam Noord
YMCA
Atelier op Wielen
GroeneMorgen
De Waterleider
Cooldown City
Rotterdams Milieu Centrum
Blue City
Groei en Bloei afd. Rotterdam
VELT afd. Rotterdam

In hoofdstuk 4.5 vindt u nog meer informatie over onze samenwerkende partners.

Overige netwerkactiviteiten

Bezoek wethouder Katmann – participatie

Op 1 juli kwam wethouder Katmann van participatie bij ons om te praten over onze rol voor de stad en de wijk en welke obstakels wij tegenkomen bij het uitvoeren van die rol. Ze was onder de indruk en ons initiatief sterkte haar in haar voornemen te pleiten voor ruimere regelgeving waardoor sociaal ondernemers meer kunnen doen dan nu mogelijk is. Bijvoorbeeld combinaties van dienstverlening en ontmoetingsplek. Koffie schenken zonder horecaverunning in het kader van het sociale belang maar wel met inkomsten.

Bezoek wethouder Barbara Katmann

Bezoek wethouder Wijbenga – Buitenruimte

De aftrap van het NK Tegelwippen door wethouder Wijbenga vond plaats op De Kas. De wethouder ging daarmee de strijd aan met de gemeente Amsterdam om zoveel mogelijk tegels te wippen voor het einde van het jaar.

Wethouder Bert Wijbenga onthult Natte Krat

Bijeenkomst gemeente Rotterdam in juli met allerlei clusters

Vanwege de groeiende positie van Stadskwekerij De Kas in de stad als het gaat over onderwerpen als: vergroenen, klimaatadaptatieve maatregelen en duurzaamheid, zocht Rotterdam Circulair in 2020 contact met ons om te onderzoeken of wij als circulaire hub in de wijk kunnen dienen. Om deze rol te kunnen vervullen is een éénmalige financiële bijdrage nodig om het gebouw in versneld tempo te kunnen renoveren en een structurele bijdrage om de personeelskosten te kunnen dragen om vijf dagen in de week open te kunnen zijn. Op 21 juli 2020 vond op initiatief van Rotterdam Circulair daartoe een gesprek plaats met 14 ambtenaren van

verschillende diensten van de gemeente Rotterdam en het Hoogheemraadschap Schieland Krimpenerwaard. Uitkomst van deze sessie was dat iedereen de waarde van ons initiatief inzien voor de verschillende beleidsvelden, dat men mogelijkheden ziet om incidenteel vanuit de beleidsprogramma's activiteiten te financieren, maar dat men géén ruimte ziet voor een gezamenlijke startsubsidie om de locatie geschikt te maken voor deze activiteiten of een meer structurele vorm van financiering voor de personeelslasten, zodat we meer open kunnen zijn.

3. Projecten

In dit hoofdstuk vind je een korte opsomming van de projecten waar we dit jaar aan gewerkt hebben. Deze projecten zijn tijdelijk van aard en hebben een duidelijke doelstelling/beoogd resultaat. Tevens zijn ze gekoppeld aan een of meerdere doelstellingen van Stadskwekerij De Kas.

Om overzicht en houvast te bieden in de diversiteit van de projecten, zijn ze ingedeeld in een of meerdere projectthema's.

Projectthema's:

- De kas verbeteren
- Terrein ontwikkelen
- Regenwateropvang
- Binding met de buurt
- Duurzaamheid en biodiversiteit
- Organisatie

Projectstatus eind van 2020

- Rood: nieuw project in de opstartfase
- Rood/oranje: net gestart
- Oranje: in uitvoering
- Oranje/groen: uitvoering richting afronding
- Groen: in afronding of afgerond.

3.1 De kassen verbeteren

De kassen zijn rond 1984 geplaatst en hebben verschillende functies gehad. Voorgaande jaren heeft de focus gelegen op het verbeteren van de veiligheid. Dit jaar zal er worden toegewerkt naar een nog fijne plek om te werken, ontmoeten en verbinden.

Kas herstel

Doelstelling:

In 2020 zorgen we dat de kassen weer heel en veilig zijn en geschikt voor de nieuwe gebruiksfuncties. Bij de renovatie wordt direct rekening gehouden met duurzaamheid en regenwaterafkoppeling. Voor het regenwater komt een ontwerp voor de opvang, geleiding, opslag en infiltratie op het terrein. Doel is zoveel mogelijk regenwater af te koppelen en te gebruiken. Er wordt tenminste één warme unit gebouwd die bruikbaar is voor het publiek en het gehele jaar door gebruikt kan worden. Er wordt een haalbaarheidsstudie verricht wat betreft duurzame energieopwekking en opslag (via buurtbatterij, waterbatterij).

Gerealiseerd:

Dit jaar zijn de wanden van de kas aan de achter- en zijkanten hersteld; kapot glas en cementvezelplaten zijn

vervangen door heel, tweedehands, glas. De voorzijde van de kas vertoont nog kapot glas, maar dit zal begin 2021 zijn hersteld. Het dekglas (de glasplaten in het dak) zijn hersteld. Er waren meer dan 50 kapotte ramen.

Het financieren van herstel van de kas is grotendeels uit eigen reserve gebeurd en deels kan het betaald worden uit de toegezegde subsidie van gemeente Rotterdam 'klimaatadaptieve maatregelen'. Deze laatste is een prestatiesubsidie. De afronding zou eind december 2020 plaatvinden, maar ook hier heeft de uitvoering vertraging opgelopen door Corona wereldwijd. Producten die we nodig hadden werden niet of traag geleverd, de kassenbouwers konden deels niet werken en de vrijwilligers die ook grote delen zouden uitvoeren konden geen grote slagen slaan. Alles is vertraagd maar vordert in kleine stappen.

Kassenbouwers herstellen het glasdek

Warme unit

Doelstelling:

We ontwerpen en realiseren een warme unit die het gebruik van de kassen jaarrond mogelijk maakt.

Gerealiseerd:

We hebben een programma van eisen opgesteld en zijn gestart met het verzamelen van materialen die gebruikt kunnen worden voor de Gerealiseerd. Voor het maken van een ontwerp is er begonnen met het tekenen van de kassen op schaal. De ruimtes in de kas zijn opgeruimd en overbodig materiaal is grotendeels verwijderd. Hierdoor ontstaat meer zicht op de mogelijkheden.

De wens tot het creëren van deze unit is niet uitgekomen. De energie is in eerste instantie gegaan naar het proberen te verkrijgen van voldoende financiële middelen daarvoor. Toen dat niet lukte is besloten te aanvaarden dat dit doel dit jaar niet bereikt ging worden. Door het uitblijven van verhuringen en activiteiten door Corona was de noodzaak ook minder hoog.

Klimaatbeheersing

Doelstelling: Controle verkrijgen over het binnenklimaat in de kassen, door middel van ventilatie, schaduw, verwarming en verkoeling.

Gerealiseerd:

Het oude systeem voor ventilatie (metalen draden, katrollen en gewichten) zijn verwijderd en er is een nieuw, beter systeem bedacht om in 2021 (deels) te worden aangebracht om de ramen in het kasdak open te kunnen zetten. De kassenbouwer is bereid om vrijwilligers uit te leggen hoe het een en ander ge(de) monteerd moet worden, zodat we veel zelf kunnen doen en de kosten kunnen drukken. Een aantal zitplekken kan verwarmd worden met infraroodpanelen, dit is nog ontoereikend voor de winter. Er zijn meer schaduwdoeken

aangebracht, maar nog zonder een systeem om deze eenvoudig open en dicht te maken.

3.2 Terrein ontwikkelen

Omvorming terrein naar ecologische tuin

Het terrein rondom de kassen heeft door de jaren heen verschillende functies gehad. Er zijn demonstratietuinen maar ook nog grote stukken met bestrating. Dit jaar lag de focus op het opruimen en het herindelen om te kunnen werken aan het project Waterhoek.

Doelstelling:

In 2020 maken we een basisontwerp voor de hoogstnoodzakelijke verharding (parkeerplaats en paden) en halen we stenen weg waar dat kan. De verharding die moet blijven, egaliseren we om de toegankelijkheid te verbeteren. Er komen inspirerende en praktische voorbeelden voor ecologisch groen en regenwateropvang. Goede bewegwijzering en informatievoorziening ondersteunt de educatieve functie van het terrein. Ook voor de aanleg van het groen willen we een basisplan ontwikkelen met de meest recente ecologische inzichten.

Gerealiseerd:

Het dak van de schuur van Rechtstreex is hersteld en we hebben ons eigen compostsysteem opgezet. Er is een wormenhotel en de bewegwijzering is in de maak. Vanwege een wijziging in de subsidieregeling van de gemeente voor klimaatadaptieve maatregelen, is de ontharding van het terrein goeddeels uitgesteld

naar 2021. De vergroening van het terrein wordt organisch aangepakt op basis van de kennis en materialen die we zelf in huis hebben.

Figuur 1 - Terrein indeling

Verkoopruimte

Bij het aanpassen van het terrein en de kas veranderde de verkoopruimte voortdurend en werden de diverse producten op verschillende onduidelijke plekken aangeboden.

Doelstelling:

Het creëren van een uitnodigende verkoopruimte voor zowel de kwekerij als de andere producten. Dit geeft duidelijkheid in het aanbod, de werkwijze voor zowel klanten als medewerkers en biedt tevens ruimte voor veilige en duurzame opslag van de voorraden.

Gerealiseerd:

Voor de verkoop van planten is besloten alleen de verkooptafels te gebruiken. De rest van de planten zijn (nog) niet verkoopbaar en maken deel uit van de kwekerij of van ons eigen plantgoed voor de omvorming van het terrein. Onder een kap tegenover de verkooptafels is een hoekje ingericht waar onze andere producten staan, zoals wormenshit, zaadzakjes en eigen gekweekte bamboestokken staan. We hebben

onze merknaam 'Fleurt Op' bedacht en als stickers laten vormgeven. Verkoopmomenten zijn tijdens onze openingstijden en die van Rechtstreex. Dat komt neer op maandag, woensdagmiddag, donderdag, vrijdagmiddag en zaterdagochtend een uurtje. Gezien de plannen voor verdere omvorming van het terrein naar een ecologische tuin, zal de verkoopruimte zich nog vaker moeten verplaatsen en opnieuw moeten worden ingericht.

Fleurt Op wordt de merknaam voor onze eigen producten

Bewegwijzering

Doelstelling:

Eenduidige bewegwijzering ter informatie en ondersteuning aan de verschillende routes realiseren.

Gerealiseerd:

Dit jaar hebben we een stijlboek "Info en bewegwijzering" gemaakt, onder begeleiding van een ingehuurd kracht en bepaald welke informatie we op welke plek willen aangeven op de locatie. Als resultaat hiervan zijn we borden aan het maken die de water(blauwe)- en biodiversiteitsbevorderende (groene) voorbeelden aanwijzen op het terrein. Daarbij hoort een (digitaal/ papieren) informatieblad dat vertelt WAT we laten zien, WAAROM we dit doen en WAT MEN ZELF KAN DOEN. Ook zijn de diverse ruimtes en duurzame maatregelen van borden voorzien. Voor de uitvoering werken we zoveel mogelijk met restmaterialen. Er zijn

werkbladen opgesteld waardoor we het maken van de bewegwijzering makkelijk aan anderen kunnen overgedragen. Er is een leuke kruiwagen met bord gemaakt die aan de oprit komt te staan om ons verscholen plekje aan te wijzen als we open zijn. Het produceren van de borden is in gang (vertraagd door het niet kunnen ontvangen van meerdere vrijwilligers tegelijkertijd) en voor het schrijven van alle informatiebladen wordt een opdracht geformuleerd voor het komende jaar.

Kruiwagen en borden wijzen de bezoeker de weg

Waterhoek

Doelstelling:

Al het hemelwater wordt opgevangen, geborgen en gebruikt of geïnfiltreerd op het terrein van Stadskwekerij De Kas

Gerealiseerd:

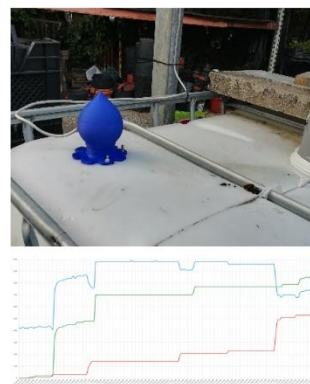
We gaan het glasdek van de Kas van 671m² (volgens de oorspronkelijke bouwtekeningen) en het dak van de schuur (50m²) afkoppelen.

Het regenwater van het glasdek wordt via gecoate en herstelde goten geleid naar een buitenpandig HWA en verzameld in een waterberging van 10 M3. We willen een 10.500liter rvs, geïsoleerde, melktank plaatsen. Mocht dit niet lukken dan komt er een andere waterberging in de vorm van communicerende IBC vaten of andere berging.

De overstort van alle bergingen wordt geleid naar / infiltreert in de geschikte plekken in de reeds bestaande tuin (grintbedden, halfverharding, tuin, parkeerplaatsen met halfopen bestrating en wordt geleid naar de bestaande, in najaar 2019 uitgediepte vijver. De vijver gaat overstorten in grintbak/halfverharding/ groenvak. Vervolgens wordt het terrein onthard, krijgt meer hoogteverschillen, meer groen en een regenwatervijver met overloop. De tijdelijke wadi wordt een permanente wadi op een definitieve plek. De straatkolken worden 'dichtgemaakt'. Ze blijven aanwezig voor noodsituatie, maar zullen zo aangepast worden dat regenwater er buiten de extreme situaties niet meer in kan weglopen. Het regenwater gaat gebruikt worden voor toiletspoeling, schoonmaken en voor de planten.

Melktank als waterbuffer en vrijwilligers creëren hoogteverschillen

Sensor en app waarmee in- en uitlaat van regenwater worden bepaald

Binnen de waterhoek worden grote en kleine elementen van een watervriendelijke tuin en regenwaterbeheer in de praktijk getoond. We laten creatieve manieren van afkoppelen van HWA's zien.

Verschillende manieren van water bergen en infiltreren hebben en krijgen een plek in en om De Kas, zoals een regenton/ regenwaterschutting en andere communicerende vaten, waterdoorlatende

verharding, regenwatervijver, kleine wadi, waterloop, hoogteverschillen en greppels.

Gerealiseerd:

Er is subsidie aangevraagd voor de uitvoering van dit projectplan bij Gemeente Rotterdam

Klimaatadaptieve maatregelen. Er is een bedrag toegezegd van ca

9,5 duizend euro. De prestatie moet eerst worden geleverd en verantwoord voordat de subsidie wordt uitgekeerd. Eind 2020 was het gehele dak afgekoppeld, werd al het water opgevangen in een aantal bergingen met totale capaciteit van ca. 18 duizend liter. Er zijn twee steenstapelingen gemaakt en een greppel. De planten van de kwekerij hebben vanaf oktober 2020 alleen maar regenwater gekregen. Eén van de toiletten wordt inmiddels doorgespoeld met regenwater. Door corona is er vertraging opgelopen met het systeem dat de in- en uitvoer van de buffervaten bijhoudt en reguleert en moeten er nog puntjes op de i worden gezet. Hiervoor hebben we van gemeente Rotterdam tijd gekregen tot april 2021. Het gehele projectplan en het vaststellingsverlag kan worden opgevraagd bij onze stichting.

3.3 Duurzaamheid en biodiversiteit

Onderzoek Energie opwekken en buurtbatterij

Doelstelling:

We weten of we energie kunnen op gaan wekken, hoeveel we voor onszelf nodig hebben en of we onze energie kunnen delen met anderen met behulp van een 'buurtbatterij'

Gerealiseerd:

Er is een zonnestudie gedaan waar de optimale plekken voor pvpanelen zijn uitgezocht. Ontdekt is dat de huidige wetgeving het opwekken, opslaan en vervolgens verstrekken van energie aan burens niet mogelijk is. Besproken is of Blijstroom interesse had in het gebruik van ons glasdak. Deze partij gaf aan dat glasgeïntegreerde panelen niet rendabel zijn. Er is onderzoek

gedaan naar mogelijke (duurzame, ecovriendelijke) opslagsystemen. Zo is een zoutwaterbatterij bezocht. Deze is kostbaar. Er is een pitch gehouden tijdens een bewonersavond Duurzaamheid in Blijdorp op 11 maart over de wens tot het plaats bieden aan een buurtbatterij. Door deze onderzoeksgroep is er contact ontstaan met Stored Energie en Benjamin Neeteson. Zij hebben bij Citylab010 een plan ingediend voor een circulaire batterij van Felyxscooterbatterijen, welke is toegewezen. In dat plan is opgenomen dat rond april 2021 de kas zal zijn voorzien van voldoende pv panelen om de eerste proeven te gaan draaien met de circulaire batterij. Het budget daarvoor komt uit de Citylab010 subsidie.

Het onderzoeksproject is afgerond. In 2021 wordt alles uitgevoerd.

Biodiversiteit vergroten

Op ons terrein zijn de onderhoudsmethoden verder aangepast om de biodiversiteit te vergroten. Er zijn meer 'rommelhoekjes', er is een start gemaakt met het maken van een groot insectenhotel die tevens als verhuizing dient van een watertank van 1500 liter. Er zijn twee steenstapelingen toegevoegd aan het terrein met daarin inheemse planten en planten die van waarde zijn voor onze insecten en vogels. Er zijn meer bloeiende en inheemse planten toegevoegd aan ons terrein. Een gestorven Haagbeuk is opzettelijk niet verwijderd maar door snoei is het risico tot schade bij omvallen verkleind. Deze stam met takken zal in de toekomst van allerlei waarde zijn voor planten en dieren. Er zijn takkenrillen toegevoegd waar vogels in kunnen nestelen en insecten zich in kunnen verstoppen. De ruimte die we nu geven aan meer water op het terrein zorgt ook voor een toename van badderende vogels. In het jaar 2021 zal het terrein grote veranderingen ondergaan die invloed hebben op de biodiversiteit.

4 Organisatie

In 2020 professionaliseren we onze organisatie; we breiden het bestuur verder uit en binden ons netwerk structureel aan ons. Omwonenden betrekken we bij de nieuwe ontwikkelingen met onder meer een burendag. We werken aan de professionalisering van onze bedrijfsvoering door een projectleider te zoeken en een meerjarenplanning te hebben. We zorgen voor de juiste verzekeringen en werken aan meer onafhankelijkheid van onze financiering.

Gerealiseerd:

Het is gelukt in 2020 om voldoende inkomsten te genereren uit onze eigen bedrijfsactiviteiten om daarmee de vaste lasten van De Kas te financieren. Verder is er een derde bestuurslid gevonden die gewerkt heeft aan de verdere professionalisering van de bedrijfsvoering en een meerjarenbegroting. Dit heeft geleid tot een bijeenkomst met ambtenaren van diverse diensten en organisaties om te onderzoeken of medefinanciering mogelijk was, anders dan via subsidies. Door Corona was het helaas niet mogelijk activiteiten in gang te zetten om ons netwerk (inclusief omwonenden) sterker aan ons te binden en de Raad van Waarde te installeren. We hopen dat in 2021 wel te kunnen doen.
(zie bijlage voor onze jaarplanning van 2020)

4.1 Personeel

In een gezonde situatie is het wenselijk dat er financiële ruimte is voor personeel. De algehele coördinatie, de verzorging van de kwekerij, de administratie en communicatie moeten allemaal professioneel gebeuren. Dat gebeurt ook, ware het niet dat dit

onbetaald wordt gedaan. Marja Versteeg en Eva Bes trekken vooralsnog veel van deze processen. Besloten is voor dit jaar 2020 niet betaald te worden, met uitzondering van de maximale vrijwilligersvergoeding voor de trekkers. De sociale tarieven voor begeleiding en coördinatie die opgenomen waren in de toegewezen subsidies, hebben we besteed aan de renovatie van De Kas. Personele kosten hebben we dus hoegenaamd niet gehad.

4.2 Vrijwilligers

De Kas draait op vrijwilligers. Mensen die hun professionele kennis vrijwillig inbrengen. Dit is een kracht; nieuwe vrijwilligers met kennis van zaken of vaardigheden meldden zich. Juist het feit dat niemand betaald wordt, verleidt mensen om dan ook onbetaald mee te doen. Dit jaar bracht nieuwe vrijwilligers, maar weinig mogelijkheid om meer open te zijn. Dit was 100% het gevolg van het coronavirus. Eind 2020 zijn er 28 vrijwilligers die oproepbaar zijn en zich bezighouden met werk op en aan het terrein is eind 2020. Ook zijn dit jaar geen vrijwilligersvergoedingen betaald en hebben de vrijwilligers geen cursus gevolgd.

4.3 Werkgroepen

Daarnaast zijn er nog 11 personen op afstand bezig met allerlei specialistischer meedenk- en advieswerk. De bouwgroep en de watergroep zijn hierin het meest actief geweest.

4.4 Bestuur

Dit jaar is begonnen met een aanwinst in het bestuur: Agnes Weijers. Zij heeft zich voortvarend gebogen over de begroting van de meest ideale vorm van De Kas. Het streven dit jaar schoof vanaf het aantreden van Agnes naar het binnenhalen van voldoende budgetten om professionele inzet te kunnen vergoeden tegen een

sociaal tarief. Dit streven is niet gehaald. Gedurende het proces bleek dat binnen het bestuur er groot verschil was ontstaan in visie over betaling en bedrijfsvoering. Dit verschil heeft tot gevolg gehad dat Agnes binnen een half jaar het bestuur verliet en Marja en Eva met elkaar uitvoerig in gesprek gingen wat de verwachtingen, eisen en wensen waren voor nieuwe bestuursleden. Ook werden de onderlinge verschillen besproken, maar die bleken niet onoverkomelijk. Op de valreep van 2021 is een afspraak gemaakt met Richard Langhorst om te komen praten over toetreding in het bestuur.

4.5 Samenwerking & partners

We werkten in 2020 samen met diverse groene en duurzame pioniers in de stad, sociale organisaties en met studenten van verschillende opleidingen in Rotterdam en Den Haag.

Rechtstreex

In 2020 groeide 'ons' distributiepunt uit tot de grootste van Rotterdam. Corona gaf veel bewoners het duwtje in de rug om niet meer naar de supermarkt te gaan, maar in plaats daarvan kleine, lokale ondernemers te steunen. Het aantal klanten verdubbelde (van 80 naar 160 per week) voor de zomer en het aantal afhaaldagen daarmee ook. We zijn erg blij met Rechtstreex op ons terrein omdat de klanten ook geïnteresseerd zijn in alles wat er op De Kas gebeurt. Rechtstreex verkoopt tijdens haar openingstijden onze producten uit de kwekerij, waardoor ook wij mee konden profiteren van hun groei dit jaar.

<https://www.rechtstreex.nl/blijdorp>

Cool Down City / Bomenactie

Charlotte van der Heyden van Cool Down City lanceerde in januari haar initiatief met een succesvolle bomenactie op De Kas.

Honderden belangstellenden uit de hele stad kwamen een boom adopteren om de stad te helpen verkoelen in de zomer. Fijn dat we met onze locatie onderdak konden bieden aan haar flitsende start:

<https://cooldowncity.com/cool-down-city-in-de-pers/>

Tijs van Ruth – De Waterleider - heeft gebruik gemaakt van onze werkplaats en daar zijn Natte Krat ontwikkeld; een bloembak voor de openbare ruimte die gemaakt is van oude kliko's en gevoed wordt door regenwater. We hebben Tijs geadviseerd over de meest geschikte beplanting die ook goed is voor de biodiversiteit en vanuit de eigen kwekerij leverde De Kas een deel van de planten.

<https://waterleider.nl/natte-krat/>

Rotterdams Milieu Centrum / Wormenhotel

De Kas is proeflocatie voor het eerste wormenhotel in Rotterdam. In maart werd het hotel geopend, één van onze vrijwilligers werd hotellier en regelde alle communicatie met de bewoners. Er was veel animo in Blijdorp om mee te doen aan het experiment. In korte tijd was het maximum aantal deelnemende huishoudens (20) bereikt. In het najaar is de eerste wormenshit (het voedselrijke verteringssap van de wormen) geoogst en hebben de deelnemers besloten dat Stadskwekerij De Kas voortaan de wormenshit mag oogsten om te verkopen als plantenvoeding. We zijn natuurlijk erg blij met dit gebaar en deze leuke kruisbestuiving van projecten.

<https://wormenhotel.nl/rotterdam/>

SOL - ouderengesprekken

Werknemers en vrijwilligers van welzijnsorganisatie SOL hielden in de winterse koude maanden januari en februari een deel van de 75 + gesprekken met bewoners uit te wijk in onze Groene Huiskamer.

Glow-up

In samenwerking met Glowup (<https://glowuprotterdam.nl/>) hebben we De Kas als project toegevoegd waarin de maatschappelijke stages konden worden verricht. Begin 2020 begon de eerste groep. Er hebben 16 jongeren kennisgemaakt met onze locatie en werkzaamheden. Er hebben zich 3 jongeren aangemeld om bij ons daadwerkelijk hun glowup te gaan verrichten. Men was 1 week begonnen en toen begon Corona. Het uitvoerende werk bij ons op het terrein was daarmee direct stilgezet. In september is een nieuwe groep gestart en hiervan zijn 3 jongeren bij ons aangesloten. Ieder van hen had een individuele opdracht, passend bij hun behoefte. Gezamenlijk gingen deze drie ook het een en ander voor ons doen. Vanaf 15 december lag ook dit weer stil in verband met de strengere lockdown. Op afstand werken, bleek voor alle drie te lastig. Begin 2021 wordt het programma afgerond.

Studenten Glow-Up maken isolatiematjes om warme voeten te houden.

Hogeschool Rotterdam Bedrijfseconomie

Vanuit deze opleiding zijn 5 MINORstudenten uit verschillende specialisaties binnen de bedrijfseconomie, aangesloten voor een aantal maanden. Als 'ADS-adviesbureau' verrichtten deze studenten onderzoek via deskresearch. Zij hebben twee onderzoeksvragen opgesteld vanuit onze behoefte om een juiste rechtsvorm te vinden bij wat we doen en de mogelijkheden voor financiering en circulair ondernemen. De studenten verrichtten al hun werk op afstand en het hoofddoel voor hen was aan hun MINORopdracht te voldoen.

Wij hebben twee rapporten ontvangen waaruit we een aantal adviezen kunnen halen. Zo blijkt de Stichting als rechtsvorm momenteel nog steeds de juiste vorm, ook voor onze gewenste situatie. Uit het circulaire rapport is weinig verrassends gekomen. Deze stof bleek geheel nieuw te zijn voor de studenten en wij hebben hen dus de kans geboden hier meer over te leren.

Hogeschool Rotterdam – Communicatie Media en Informatietechnologie

Tweedejaars studenten hielpen ons met de ontwikkeling van een digitale tool voor het ruilen van tuinplanten via internet. Het idee ontstond nadat er steeds meer vraag kwam naar onze gifvrije planten uit de kwekerij en tegelijkertijd bewoners hun overvloedige kweekgoed kwamen aanbieden om te verkopen via De Kas. Het project leverde zes prototypen op van een website die dit mogelijk moet gaan maken. In 2021 bepalen we of we verder gaan met het resultaat en daadwerkelijk een digitaal platform kunnen lanceren om het ruilen en delen van planten mogelijk te maken tussen bewoners met gifvrije groene vingers in Rotterdam.

Haagse Hogeschool Bedrijfseconomie

Studenten bedrijfseconomie starten in het kader van minor Business Dynamics een onderzoek naar de waarde van onze

website voor ons verdienmodel. Het project levert in 2021 een rapport op met concrete aanbevelingen voor verbetering van de website zodat we meer bezoekers trekken en er ook concrete handelingen volgen waarmee we inkomsten kunnen genereren. Denk aan: inschrijvingen voor de nieuwsbrief, donaties, verhuur van ruimtes en verkoop van planten en zaden via een webshop.

Circulaire energieopslag

Stored energy (Benjamin Neeteson) heeft een Citylab010 initiatief aangevraagd waarin wij zijn meegenomen als eerste proeflocatie van de circulaire batterij uit deelscooters die zij gaan ontwikkelen

<https://citylab010.nl/initiatieven/circulaire-energieopslag>

5 Toelichting op de jaarrekening

TOELICHTING FINANCIEN

In de bijlage, als apart document te downloaden, vindt u het financieel jaarverslag van 2020.

Saldo bankrekening

1 januari 2020	€ 10.557
31 december 2020	€ 27.030

Algemene reserve

In 2020 is de algemene reserve gekrompen van € 15.728 naar € 14.100

Dat betekent een negatief resultaat van € 1.628. Dit heeft te maken met de grote investering die we gedaan hebben voor de renovatie van de kassen (zie verderop).

Geoormerkte reserves

Met geoormerkte reserves, bedoelen we bedragen die op de rekening staan, waar een verplichting tegenover staat.

Op 1 januari 2020 begonnen we met € 3.829 aan geoormerkte reserves vanuit 2019:

RMC Groene workshopreeks	€ 1500
HHSK Informatie en bewegwijzering	€ 2329

Aan het eind van 2020 staat er een veel groter bedrag - namelijk € 13.380 - aan geoormerkte reserves op de bank omdat veel projecten noodgedwongen moesten worden doorgeschoven naar 2021 in verband met Corona,

Groene Huiskamer	€ 5.091
Groene Workshops RMC	€ 1.473
EHBV2020	€ 5.317
HHSK Info en bewegwijzering	€ 1.539

TOELICHTING OP INKOMSTEN EN UITGAVEN

Subsidies / Fondsen

In 2020 hebben we in totaal € 22.249 euro ontvangen aan subsidiegelden.

Groene Huiskamer (Wijkraad Blijdorp) - € 12.524

EHBV2020 (Wijkraad Blijdorp) - € 9.725

Van deze subsidiebedragen schuiven we € 10.408 door naar 2021 als geoormerkte reserves omdat we door Covid-19 maar een deel van de projecten hebben kunnen uitvoeren.

We hebben daarmee in 2020 feitelijk aan subsidie ontvangen: € 11.841

Donaties

In 2020 hebben we in totaal € 803 euro ontvangen aan donaties voor onder meer de koopjeshoek, koffie/thee, workshops en

geveltuinenonderhoud.

Kwekerij

De kwekerij is in 2020 enorm gegroeid. Onder meer door Corona en de flinke groei van Rechtstreex. Ook leverden we meer planten aan vergroeningsprojecten in de stad. Het beeld is iets vertekend omdat we dit jaar geen grond hebben aangeschaft waardoor de onkosten laag waren.

Netto inkomsten: € 7.911

Verhuur

De inkomsten voor verhuur waren in 2020 vergelijkbaar met 2019. We hoopten op veel meer inkomsten, maar door Corona vervielen alle korte verhuringen vergaderingen en bijeenkomsten.

Wel hebben we relatief meer inkomsten uit langdurige verhuur. Dit komt doordat Rechtstreex meer huur betaalt en we hebben een deel van de werkplaats kunnen verhuren voor de ontwikkeling van het Natte Krat en voor opslag van YMCA.

Totaal netto inkomsten: € 5.425

Groene Huiskamer

Voor de Groene Huiskamer hebben we 36 (van de 62) huiskamers georganiseerd en 12 workshops. Dat betekent dat we inmiddels aan ruim de helft van de verplichtingen hebben voldaan.

De onkosten (521 euro) zijn met name voor de inhuur van workshopbegeleiding en koffie/thee. Voor het gebruik van de locatie, de begeleiding en vrijwilligersvergoedingen houden we in 2020 een bedrag over van € 6.912 dat we ten goede laten komen aan de algemene reserve.

Ontvangen: € 12.524

Onkosten: € 521

Naar alg. reserve: € 6.912

Geormerkte reserve voor 2021: € 5.091

EHBV2020

Voor EHBV hebben we in 2020 slechts een deel van de uitvoering kunnen doen. De onkosten (1.580) waren voornamelijk voor de bollen en communicatiemiddelen voor de gecombineerde geveltuinen/bollendag in september. Het bedrag voor het gebruik van de locatie, de begeleiding en vrijwilligersvergoedingen laten we ten goede komen aan de algemene reserve.

Ontvangen: € 9.725

Onkosten: € 1.580

Naar alg. reserve: € 2.828

Geormerkte reserve voor 2021: € 5.317

Workshopreeks RMC

De onkosten waren voor de workshopbegeleiders. Tegelijkertijd hebben we donaties ontvangen (160 euro) die we willen gebruiken voor nieuwe workshops in 2021 in eigen beheer.

Ontvangen in 2019: € 1.500

Onkosten: € 187

Geormerkte reserve voor 2021: € 1.313

Donaties: € 160

HHSK info en bewegwijzering

De onkosten voor de info en bewegwijzering bestonden vooral uit de aanschaf van natuurvriendelijke verf en de inhuur van derden. Het restantbedrag van het project schuiven we door naar 2021.

Over vanuit 2019: € 2.329

Onkosten: € 790

Geormerkte reserve voor 2021: € 1.539

Huisvestingskosten

De huisvestingskosten bestaan in 2020 voornamelijk uit de huur van het terrein (€ 3.429) en de lokale belastingen (€ 2.054). Bij de lokale belastingen drukt vooral de afvalstoffenheffing zwaar op de kosten. Dat komt omdat we in 2020 ook de rekening nog kregen voor de tweede helft van 2019. We hebben bezwaar aangetekend tegen de WOZ en willen vrijstelling voor de afvalstoffenheffing (886 euro per jaar). Daarmee hopen we voor 2021 de kosten voor de belastingen te kunnen drukken.

Totaal: € 6.680

Vrijwilligersvergoeding

Er is in 2020 alleen een vrijwilligersvergoeding uitgekeerd aan Eva Bes en Marja Versteeg. Ieder heeft het maximale jaarlijkse bedrag ontvangen van € 1.700. Waarmee het totaal komt op € 3.400.

De vrijwilligers hebben dit jaar geen vergoedingen ontvangen in de vorm cursussen, uitje, gezamenlijk kerstdiner in verband met Corona.

Algemene kosten

De algemene kosten zijn ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2019. Wel zijn er wat verschuivingen. De lunchkosten stonden in 2019 nog onder het project EHBV in 2020 staat het echter onder algemene kosten. De bankkosten zijn fors gestegen en we hebben extra vervoerskosten doordat we materialen hebben moeten laten afvoeren naar het milieupark.

Renovatie kassen

Vanuit de algemene reserve is de hoogstnoodzakelijke renovatie van de kassen betaald twv € 14.046 euro. We hebben hiervoor Brand Constructiebedrijf uit Berkel en Rodenrijs ingehuurd.